

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/864
Toplantı Tarihi/Sayısı : 3.9.2024/50
Karar Numarası : 2024/881
Başvuran : M. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın ceza infaz kurumu şartlarında evlilik yaptığı, evliliği neticesinde eş görüşmesi ödülünden faydalanma talebinde bulunduğu, talebine yönelik olumsuz cevap aldığı, kendisine eş görüşmesi ödülü verilmesi gerektiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- Halihazırda barındırıldığı Ceza İnfaz Kurumunda 8 ay önce evlilik yaptığını,
- İyi halli olduğunu ve herhangi bir disiplin cezası almadığını,
- İlgili mevzuat kapsamında iyi halli mahpuslara 3 ayda bir olmak üzere istisna sunulmaksızın eş görüşmesi ödülü verilmesi gerektiğini,
- Eş görüşmesi ödülüne güvenerek evlilik gerçekleştirdiğini,
- Eş görüşmesi talebinin Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun 13/11/2023 tarihli kararıyla reddedildiğini, bu karara karşı yaptığı şikayetin Van İnfaz Hakimliğinin 27/11/2023 tarihli kararı neticesinde reddedildiğini, İnfaz Hakimliğinin kararına yönelik yaptığı itiraz başvurusunun Van Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 11/11/2023 tarihinde olumsuz yönde sonuçlandırıldığını iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

- Mahpuslara verilen eş görüşmesi ödülünün bir hak değil teşvik esaslı ve belli şartlara bağlı bir uygulama olduğu,
- Eş görüşmesi ödülünün talebe göre verilemeyeceğini, aksi bir uygulamanın 28603 sayılı ve 30/3/2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'e aykırılık teşkil edeceğini,
- Başvuranın talebi hakkında İdare ve Gözlem Kurulu tarafından eş görüşmesine ilişkin alınmış kararın bulunduğu, başvuranın karara karşı şikayet ve itiraz yollarına gittiği, bunların sonucunda olumlu bir netice alamadığı hususları belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından kanuni süresi içinde yazılı görüş sunulmamıştır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur..."

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "*Temel ilkeler*" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili olarak aşağıdaki ilkelere uyulur:

a) *Hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesi ile ulaşılmak istenen temel amaç; bu kişilerin yeniden sosyalleşmesini sağlamak suretiyle insan haklarına saygılı, hukukî ve toplumsal kurallara bağlı bireyler olmalarını teşvik etmektir.*

b) *Hükümlü ve tutuklulara; ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, felsefi inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî görüşleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve sırf bu nedenlerle ayrıcalık tanınamaz.*

c) *Hükümlü ve tutuklulara ödül verilirken bunların bir hak değil, teşvik esaslı ayrıcalık olarak verilebileceği göz ardı edilemez."*

12. Mezkûr Yönetmelik'in "Eş görüşmesi ödülü" başlıklı 11'inci maddesi şöyledir:

"Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebilir."

13. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir: (...) 1) Hükümlüleri, tutum ve davranışlarına göre ödüllendirmek."

14. Anayasa Mahkemesi (AYM)'ye göre aile hayatına saygı hakkı eş görüşmesi hakkında açık bir güvence sağlamamaktadır. Devlet, eş görüşmesine ilişkin imkânlar düzenleyip düzenlememe konusunda geniş bir takdir hakkına sahiptir. (AYM, *Alaattin Akdemir*, B. No: 2018/33588, 6/2/2020, para. 45).

15. Mahpusların kapalı ceza infaz kurumlarında tutulma hali, bir kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakan diğer tüm tedbirler gibi, mahpusların özel ve aile hayatına doğal sınırlamalar getirmektedir. Bu sınırlamaların tek başına işkence ve kötü muamele teşkil etmeyeceği, cezanın infazının doğal sonucu olarak kabul edileceği bilinen bir gerçektir. AYM içtihatlarına göre; eş görüşmesinin mahpusların aile hayatlarını sürdürmeleri bakımından her hâl ve koşulda tanınması gereken, mahpuslar için aile hayatına saygı hakkının olmazsa olmaz bir unsuru olmadığı bu durumun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da kabul edildiği, bununla birlikte eş görüşmesinin, ödül mahiyetinde ve belli koşullara tabi olan bir imkân olduğu ifade edilmiştir (AYM, *M.Ç.*, B. No: 2017/34600, 6/2/2020, para. 62).

16. Yukarıda yer verilen bilgilerden mahpusların eşleriyle görüşmesi durumunun uluslararası insan hakları hukuku ve mahkeme içtihatları kapsamında tanınmış bir hak olmadığı, devletlere ve kamu idarelerine bu konuda bir yükümlülük yüklenmediği, ulusal mevzuatta eş görüşme imkanının bir ödül olarak düzenlendiği ve ödülün verilebilmesi için bazı ölçütlerin varlığının gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda somut iddia değerlendirildiğinde, ceza infaz kurumundaki ilgili servisler tarafından başvuranın ödüllendirilmesi gerektiğine ilişkin bir zorunluluğun bulunmadığı dolayısıyla muhatap Ceza İnfaz Kurumu tarafından hak ihlali yapılmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/9/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye